

Wat is een steel guitar?

Niets uit het hieronder gepubliceerde artikel mag worden gepubliceerd of gebruikt voor commerciële doeleinden, zonder de schriftelijke toestemming van de schrijver.

Uitvoerige uitleg

Nog steeds weten veel mensen niet wat een steel guitar of een pedal steel guitar is. Geen wonder, want deze instrumenten zijn aanmerkelijk “jonger” dan bijvoorbeeld een orgel, viool, piano of gitaar en derhalve dus minder “ingeburgerd” in allerlei muzieksoorten. De steel guitar zonder pedalen is –door haar historie- nog het meest bekend: de Hawaiian steel guitar, in de volksmond beter bekend als de “Hawaii gitaar”. Omdat dit type ter bespeling vaak op schoot (Engels / Amerikaans: lap) wordt gelegd, kennen velen het ook als de “lap steel guitar”.

Wat de PEDAL steel guitar betreft : heel veel mensen hebben dit instrument vaak gehoord (en soms op TV gezien), zonder te beseffen welk instrument dit was. Bijna iedereen kent wel het nummer “Teach your children” van Crosby, Stills, Nash & Young, waarin de intro, de instrumentale solo en de “ending” op een pedal steel guitar worden gespeeld. Of het nummer “Top of the world” van The Carpenters. Het jongere publiek kent ongetwijfeld Sheryl Crow’s “All I wanna do”, waarin de pedal steel guitar voortdurend aanwezig is. De beroemde artiest Eric Clapton nam het –inmiddels over de hele wereld bekend geworden- nummer “Tears in heaven” tweemaal op: de “studio” versie zit boordevol pedal steel guitar. The Byrds, Bob Dylan, The Rolling Stones, Eric Clapton, The Carpenters, The Eagles, zelfs Elvis Presley, Henry Mancini en Ray Charles, allemaal hebben ze opnamen gemaakt met pedal steel guitar solo’s en begeleiding. Deze lijst kan worden aangevuld met nog vele tientallen bekende namen. De populaire zanger Robbie Williams nam enkele jaren geleden ook een hit op met pedal steel guitar begeleiding en was hiermee zelfs “live” te zien.

Ook in Nederland is en wordt de pedal steel guitar regelmatig gebruikt voor opnamen. Het nummer “Mississippi” van Pussycat kent bijna iedereen. The Cats, BZN, Dimitri van Toren, Don Rosenbaum en andere bekende artiesten namen vele jaren geleden al nummers op met pedal steel guitar begeleiding. Later ook The Amazing Stroopwafels, Marco Borsato en zelfs Lee Towers, Normaal, De Kast en De Dijk. Rob de Nijs had later in zijn carrière een tijdlang een pedal steel gitarist in zijn band. Enkele jaren geleden bracht de groep Abel een nummer uit met een ijzersterke pedal steel guitar begeleiding.

Mensen die op de hoogte zijn met countrymuziek kennen bijna allemaal de pedal steel guitar (en in oudere countrymuziek de steel guitar zonder pedalen, ofwel de “non pedal” steel guitar).

Het instrument is in bepaalde perioden zo intensief in de country muziek toegepast, dat velen het als een puur countrymuziekinstrument bestempelen. Sommigen gaan zelfs zover, dat ze countrymuziek zonder pedal steel guitar geen echte country muziek vinden.

Ondanks het feit, dat veel countrymuziek liefhebbers de pedal steel guitar qua klank kennen, weten ze veelal niet hoe het instrument werkt.

Hieronder probeer ik op 4 verschillende manieren uit te leggen wat een steel guitar is en wat een pedal steel guitar is (manieren 3 en 4 zijn het meest beknopt):

1. VOOR HEN, DIE NIETS OF WEINIG VAN SNAARINSTRUMENTEN AFWETEN:

Nagenoeg ALLE snaarinstrumenten zijn voorzien van dikke en dunnere snaren. Bij GELIJKE spanning brengen dikke snaren LAGERE tonen voort dan dunne snaren.

Er zijn 2 manieren om de toonhoogte van een snaar te wijzigen:

- a. Wijzigen van de werkzame snaarlengte: een korte snaar produceert een hogere toon dan een langere snaar.
- b. Wijzigen van de snaarspanning: een strakke snaar produceert een hogere toon dan een minder strak gespannen snaar.

Bij de “gewone” gitaar maakt men in hoofdzaak gebruik van vorm a.: men drukt de snaar op één der staafjes in de gitaarhals (de zogenaamde “frets”) en verkort aldus de werkzame (ofwel vrij trillende) snaarlengte. Hierdoor ontstaat bij aantokkelen een hogere toon dan wanneer men de snaar over haar volledige lengte laat trillen.

Bij de STEEL guitar (zowel “pedal” als “non pedal”) maakt men eveneens gebruik van vorm a.: men drukt een –meestal STALEN- speelstaaf op de snaar en verkort aldus de werkzame snaarlengte. Hierdoor ontstaat bij aantokkelen een hogere toon dan wanneer men de snaar over haar volledige lengte laat trillen.

Bij de PEDAL STEEL guitar maakt men gebruik van zowel vorm a. als vorm b.: men maakt zowel gebruik van een speelstaaf als van het verhogen of verlagen van de snaarspanning, om de toonhoogte te wijzigen. De spanningsverandering wordt bewerkstelligd met behulp van een met pedalen en kniehefbomen verbonden mechanisme.

Bij het voorgaande moeten evenwel de volgende kanttekeningen worden geplaatst:

Vorm b. wordt ook bij “gewone” gitaren gebruikt, bijvoorbeeld als men de snaren oprekt, door de snaren zijdelings weg te drukken of te trekken met behulp van de hand die de snaren op de frets drukt. Ook gebruikt men hiervoor –mits

aanwezig- een speciaal mechanisme, zoals de zogenaamde “tremolo arm” of “string bender”.

Het gebruik van een speelstaaf om de werkzame snaarlengte te wijzigen wordt ook op de “gewone” gitaar gebruikt. In dat geval spreken we van een “slide” of “bottleneck” gitaar.

KENMERKEND VOOR DE STEEL GUITAR (zowel “pedal” als “non pedal”) is, dat de snaren zo **HOOG BOVEN DE GITAARHALS** zijn aangebracht, dat de snaren tijdens het bespeeld worden de hals niet kunnen raken **EN** dat het instrument, tijdens het bespeeld worden, altijd een min of meer **HORIZONTALE POSITIE** inneemt.

2. UITGEBREIDE UITLEG VAN DE STEEL GUITAR EN DE PEDAL STEEL GUITAR:

Een (‘non pedal’) STEEL guitar is een –nagenoeg horizontaal liggende en veelal op pootjes staande- variant op de “gewone” gitaar en is meestal in een akkoord gestemd.

Bij de STEEL guitar worden de door de snaren –bij aantokkelen- voortgebrachte tonen niet bepaald door de snaren op in de gitaarhals aangebrachte staafjes (“frets”) te drukken, maar door een –meestal STALEN- staaf op de snaren te plaatsen. Zowel bij de “gewone” gitaar als bij de STEEL guitar, geven snaren met een kortere trillende lengte een hogere toon dan bij een langere trillende lengte.

De speelstaaf heet in het Engels / Amerikaans “play bar” of “steel bar”. De naam van de STEEL guitar komt voort uit het bespelen ervan met behulp van de STEEL bar.

De speelstaaf kan glijdend over de snaren worden heen en weer bewogen, waardoor de –voor de steel guitar zo karakteristieke- glijdende toonverbinding (“glissando”) ontstaat. De Duitse benaming voor de steel bar is dan ook heel terecht “Gleitstahl”.

Om ervoor te zorgen dat door de druk van de speelstaaf de snaren niet op de gitaarhals worden gedrukt, zijn de snaren van de steel guitar altijd **VERHOOGD** boven de hals aangebracht. Hiertoe gebruikt men een hogere brug en kam (de beide steunpunten van de snaren) dan bij de “gewone” gitaar.

In verband met de oorspronkelijke plaats van ontdekking/uitvinding en eerste ontwikkelingsfase van het instrument, wordt de steel guitar vaak “Hawaiian guitar” of “Hawaiian steel guitar” genoemd. Het instrument wordt nog steeds in de Hawaiian muziek gebruikt.

De met behulp van de “steel bar” bespeelde gitaar wordt in feite alleen een STEEL guitar genoemd, als het instrument tijdens het bespeeld worden min of meer **HORIZONTAAL LIGT EN DE SNAREN VERHOOGD BOVEN DE GITAARHALS LIGGEN**. Zodra de snaren nauwelijks verhoogd boven de

gitaarhals liggen en het instrument in de "normale gitaar" houding wordt bespeeld, spreken we in feite van een "slide" of "bottleneck" gitaar.

Een PEDAL STEEL guitar is een STEEL guitar met een –meestal rechthoekige-kast op pootjes, waarbij de kast en de gitaarhals tot één geheel zijn geïntegreerd en waarbij akkoorden en toonhoogten niet alleen kunnen worden gevarieerd door het bewegen van de speelstaaf, maar tevens door het intrappen van PEDALEN en/of het indrukken van kniehefbomen. Hierdoor is het aantal verkrijgbare akkoorden en akkoordverbindingen vele malen groter dan op de "non pedal" steel guitar. Voorts kunnen op de PEDAL STEEL guitar vele MUZIKALE EFFECTEN worden verkregen, die op de "non pedal" steel guitar niet mogelijk zijn.

3. EENVOUDIG EN BONDIGE UITLEG VAN DE PEDAL STEEL GUITAR:

Een PEDAL STEEL guitar is een –meestal in een akkoord gestemde-horizontale gitaar op pootjes, waarbij de gitaarhals en de –meestal rechthoekige-kast tot één geheel zijn geïntegreerd en waarbij de door de –omhoog gebrachte-snaren voortgebrachte toonhoogten op 2 manieren kunnen worden bepaald: enerzijds door de plaatsing van een –meestal STALEN- speelstaaf op de snaren en anderzijds door het met behulp van PEDALEN en/of kniehefbomen wijzigen van de snaarspanning.

Bij de "gewone" gitaar varieert men de akkoordsamenstelling door wijziging van de "vingerzetting" op de gitaarhals.

Bij de PEDAL STEEL guitar varieert men de akkoordsamenstelling door het met behulp van PEDALEN en /of kniehefbomen wijzigen van de snaarspanning.

4. UITLEG VAN DE PEDAL STEEL GUITAR VANUIT DE HAWAIIAN (STEEL) GUITAR:

Een PEDAL steel guitar is een soort Hawaiian (steel) guitar op pootjes, waarbij de voortgebrachte tonen en akkoorden, naast op de "Hawaiian" manier, ook kunnen worden gewijzigd met behulp van een door PEDALEN en / of kniehefbomen bediend mechanisme.

SAMENVATTING

- Een **akoestische steel guitar** is in haar oorspronkelijke vorm een gewone akoestische gitaar waarvan de door de snaren voortgebrachte toonhoogten door de plaatsing van de speelstaaf worden bepaald, waarbij de snaren hoger boven de gitaarhals liggen dan bij de gewone gitaar, waarbij het instrument meestal in

een akkoord gestemd staat en waarbij het instrument, tijdens het bespeeld worden, nagenoeg of geheel horizontaal ligt.

- Een **resophonic (of dobro) steel guitar** is hetzelfde instrument als boven, echter voorzien van één of meerdere inwendig aangebrachte conussen, om de geluidssterkte van het instrument te vergroten. Er bestaan sedert lange tijd ook elektrisch versterkte exemplaren.

- Een **elektrische steel guitar** is een steel guitar welke meestal is uitgevoerd met een massieve “body” en is voorzien van een magnetische pickup (element of toonafnemer) om het geluid van de snaren “via een snoer naar een versterker” over te brengen. Bij de elektrische steel guitar zijn de hals en de “body” vaak tot één geheel geïntegreerd. De body staat vaak op pootjes.

- Een **pedal steel guitar** is een elektrische steel guitar, waarbij de voortgebrachte tonen/akkoorden kunnen worden gewijzigd met behulp van een met pedalen/kniehefbomen verbonden mechanisme. De –meestal kastvormige-body staat hierbij altijd op pootjes..

- Een **“pedabro”** is een kruising tussen een pedal steel guitar en een resophonic (of dobro) steel guitar.

VOOR HEN DIE NOG MEER WILLEN WETEN:

Bezoekt onze pagina **“STEEL GUITAR WRITINGS”** en lees het artikel **“DE PEDAL STEEL GUITAR ONSTUITBAAR IN OPMARS”**.

PROMOTA MUSIC SALES

<http://www.promotamusic.com> || e-mail: trudy.visser@hccnet.nl

Postbus 68
1722 ZH Zuid-Scharwoude
telefoon: +31 (0)226-313947
mobiel: +31 (0)6-53546475